

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, İnsan Hakları Uygulamacısı ve AİHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN, Temmuz 2023. [Daha önce Patreon sayfamda “www.patreon.com/posts/86603131” yayımlanmıştır] Bu özet çeviriyi yayımlama izni, yalnızca HUDOC’a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Human Rights Practitioner and Former B Lawyer of the ECtHR, @O_TSDLN, July 2023. [Already published on my Patreon page “www.patreon.com/posts/86603131”] Permission to re-publish this summary translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

CAMARA/BELÇİKA¹

(Başvuru No. [49255/22](#), 18/07/2023)

6. madde (hukuk) • Mahkemeye erişim • Devletin bir uluslararası koruma başvurusuna kalacak yer ve maddi yardımda bulunmasını gerektiren derhal icra edilebilir bir kararı uygulamayı ulusal makamların reddetmesi • 6. maddenin uygulanabilir olduğu • Başvurucunun sorumluluğunun ancak Avrupa Mahkemesi tarafından verilen ihtiyati tedbirin ardından üstlenilmesi • Uluslararası koruma taleplerinin sayısındaki önemli artış ve başvuruçuların kabulü kapasitesinin yetersizliği itibarıyla davalı Devletin bulunduğu zorlu durum • Kabullere ilişkin kesin yargı kararlarını uygulamakta, ulusal makamların sistematik kusurun ulusal mahkemenin ve Avrupa Mahkemesinin işleyişine ağır bir yük getirdiği

46. madde • Genel tedbirler • Davalı Devletin, ulusal makamların saygıyı emreden nihai yarı kararları da dahil olmak üzere sığınma başvuruçularının barınma haklarına dair iç hukuka uyma kapasitelerine ilişkin sistematik sorunu gidermesi gerektiği

GİRİŞ

Dava, ilgili vakitte maddi yardımdan ve kalacak yerden yoksun bulunan bir uluslararası koruma başvuruçusunu ilgilendirmektedir. Başvurucunun açtığı dava üzerine Brüksel Fransız Dilli İş Mahkemesi, yasal yükümlülükleri uyarınca Belçika Devletinin ona maddi yardımda bulunmasına ve kalacak yer sağlamasına karar vermiştir. Başvurucu, Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı olarak birkaç aydır insanlık dışı ve aşağılayıcı şartlarda

* Çeviren: Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN.

¹ Camara/Belçika kararına ilişkin basın bildirisinin çevirisi için bkz. “<https://www.patreon.com/posts/86603131>” Ç.N.

sokakta yaşamak zorunda bırakıldığından ve Sözleşme'nin 6/1 maddesi altında iş mahkemesinin kararının uygulanmamasından şikâyet etmiştir. Ayrıca Sözleşme'nin 13. maddesiyle birlikte 8. maddesi altında, özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ve bundan şikâyetçi olmak için etkili bir yolun bulunmadığını ileri sürmüştür.

OLAYLAR

Gine vatandaşı olan başvuru Abdoulaye Camara, 12 Temmuz 2022 tarihinde, Belçika'ya gelmiş (par. 4) ve sığınma talebinde bulunmuştur (par. 5).

Başvuru, 15 Temmuz 2022 tarihinde, kalacak bir yer tahsis edilmesi amacıyla Sığınmacıların Kabulü Federal Ajansına (FEDASIL) gitmiş fakat sığınma ağının dolu olduğu gerekçesiyle, kendisine kalacak yer sağlanamayacağı bildirilmiştir (par. 8).

Başvuru, 20 Temmuz 2022 tarihinde, kalacak yerinin olmaması ve tam bir yoksulluk içinde olması dolayısıyla insan haysiyetine yönelik yakın bir ciddi ve geri döndürülemez zarar tehlikesinin bulunduğunu belirterek Brüksel Fransız Dili İş Mahkemesine dava açmıştır. FEDASIL'in, Kabul Yasası (12 Ocak 2007 tarihli Kanun) uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmesine hükmedilmesini istemiştir (par. 12).

İş Mahkemesi, 22 Temmuz 2022 tarihinde, yapılmadığı takdirde her gece için 1.000 avro para cezası ödenmesi kaydıyla FEDASIL'in başvurucuya barınma imkânı sağlanmasına hükmetmiştir (par. 13).

Bu karar, 29 Ağustos 2022 tarihinde kesinleşmiştir (par. 15).

Başvuru, 20 Ekim 2022 tarihinde, AİHM'den Belçika Hükûmetinin ona acil olarak barınma yeri sağlamasına ve temel ihtiyaçlarını karşılamasına ve böylelikle iş mahkemesi tarafından verilen kararı icra etmesine hükmedilmesi için ihtiyati tedbir (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 39. maddesi) talebinde bulunmuştur (par. 17).

Mahkeme, 31 Ekim 2022 tarihinde, önündeki yargılama süresince geçerli olmak üzere ihtiyati tedbir kararı vermiştir (par. 18).

Evere Kızıl Haç merkezi, 04 Kasım 2022 tarihinde, başvuru camaranın kabul yeri olarak belirlenmiştir ve başvuru, aynı gün oraya yerleşmiştir (par. 19).

Başvuru, sığınma talebinde bulunduğu 15 Temmuz 2022 ilâ bir yere yerleştirildiği 04 Kasım 2022 tarihi arasında geçen 112 günde, sokaklarda, garlarda veya parklarda yatmak zorunda kalmıştır. Sığınma başvurusunda kullanacağı Gine'den gelen belgelerin bulunduğu çantası, bu arada çalınmıştır (par. 21).

Başvuru, Ekim ayında Brüksel'de havanın yağışlı geçmesi ve sıcaklığın geceleri 10 derecenin altına düşmesi nedeniyle, rutubet ve soğuğa maruz kaldığını belirtmiştir (par. 24).

HUKUK

I. SÖZLEŞME’NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, onun sorumluluğunun FEDASIL tarafından üstlenilmesine hükmeden Brüksel Fransız Dilli İş Mahkemesinin kararının uygulanmamasından şikâyet etmiştir (par. 88).

A. Kabul Edilebilirlik

Barınma ve maddi yardım hakkının, Mahkeme içtihatlarında tanımlanan özerk anlamı çerçevesinde “medeni” bir nitelik taşıdığı hususunda bir anlaşmazlık yoktur (par. 93; bkz., gerekli uyarlamalarla, *M.K. ve Diğerleri/Fransa/Fransa*, No. [34349/18](#) ve diğer 2 başvuru, §§ 104-118, 08 Aralık 2022).

22 Temmuz 2022 tarihli kararın amacı da barınma ve maddi yardım sağlanmasıydı ve bu karar, derhal icra edilebilir nitelikteydi. Bu itibarla 6. madde, davaya uygulanabilir (par. 94; bkz. *Micallef/Malta* [BD], No. [17056/06](#), §§ 83-89, 15 Ekim 2009; *RTBF/Belçika*, No. [50084/06](#), § 65, 29 Mart 2011).

B. Esas

Mahkeme, yargının toplumda oynadığı özel rolü pek çok kez vurgulamıştır: Bir hukuk devletinde temel bir değer olan adaletin teminatçısı olarak, görevini yerine getirebilmek için herkesin güvenini kazanması gerekmektedir (par. 103; bkz. *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda*² [BD], No. [26374/18](#), § 283, 01 Aralık 2020 ve orada atıfta bulunulan kararlar).

Bir yargı kararının uygulanması, Sözleşme’nin 6. maddesindeki özerk anlamı kapsamında “yargılamanın” ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Aksi durumda, Sözleşme’nin 6/1 maddesinin tanıdığı güvenciler uygulamaya dönük bütün etkilerinden mahrum kalacaktır (par. 104; bkz. *Hornsby/Yunanistan*, 19 Mart 1997, § 40, Hüküm ve Kararlar Derlemesi 1997-II; *Scordino/İtalya (no. 1)* [BD], No. [36813/97](#), § 196, AİHM 2006-V; *Bourdov/Rusya (no. 2)*, No. [33509/04](#), § 65, AİHM 2009).

Devlet aleyhine verilen bir kararın icrasının sağlanmaktaki asli sorumluluk, kararın bağlayıcı ve icra edilebilir hale geldiği tarihten itibaren Devlet makamlarına aittir (bkz. *Burdov/Rusya (no. 2)*, yukarıda anılan, § 69). Devlet aleyhine bir karar elde eden bir kişinin, normalde bu kararın icrasına yönelik ayrı bir dava açması gerekli değildir (par. 106; bkz. *Sharxhi ve Diğerleri/Arnavutluk*, No. [10613/16](#), § 93, 11 Ocak 2018;

² *Guðmundur Andri Ástráðsson/İzlanda* kararının özet çevirisi için bkz.

“www.patreon.com/posts/46659074” veya “<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207876>” Ç.N.

Burdov/Rusya (no. 2), yukarıda anılan, § 68; *Nikoloudakis/Yunanistan*, No. [35322/12](#), § 35, 26 Mart 2020).

Mahkemenin yerleşik içtihatları uyarınca, bir yargı kararına dayanan bir borcun yerine getirilmesi bakımından devlet makamları, fonların veya diğer kaynakların yetersiz olmasına dayanamazlar (par. 108; bkz. *Burdov/Rusya* (no. 2), yukarıda anılan, § 35; *Prodan/Moldova*, No. [49806/99](#), § 53, AİHM 2004-III (alıntılar); *Cocchiarella/İtalya* [BD], No. [64886/01](#), § 90, AİHM 2006-V; *Tchokontio Happi/Fransa*, No. 65829/12, § 50, 09 Nisan 2015; *Casa di Cura Valle Fiorita S.r.l./İtalya*, No. [67944/13](#), § 54, 13 Aralık 2018; *M.K. ve Diğerleri/Fransa*, yukarıda anılan, § 153).

Brüksel İş Mahkemesi tarafından verilen, Belçika Devletinin başvurucuya kalacak yer ve maddi destek sağlamasını isteyen karar, 29 Ağustos 2022 tarihinde kesinleşmiş ve Mahkemenin ihtiyati tedbir kararının sonrasında başvurucunun bir kabul yerine gönderildiği 04 Kasım 2022 tarihinde icra edilmiştir (par. 110).

Kararın icra edilebilirliği, devletin onu iç hukuk uyarınca kendi inisiyatifiyle uygulamasını gerektirmekteydi (par. 111).

Kararın icrası için geçen sürenin 6. maddenin gereklerinin ışığında değerlendirilmesinde yetkili makamların tutumu, icra işlemlerin karmaşıklığı ve başvurucunun tutumu dikkate alınacaktır (par. 112).

Belçika makamlarının tutumu bakımından başvuru, itiraz konusu olmayan hakkının tanınmasını sağlamak amacıyla önce ulusal mahkemeye ardından da AİHM'e başvurmak zorunda kalmıştır. Kararın icrası, kendiliğinden değil; Mahkemenin verdiği geçici tedbirin ardından gerçekleşmiştir (par. 113; bkz., gerekli uyarlamalarla, *M.K. ve Diğerleri/Fransa*, yukarıda anılan, § 163).

Kararın icrasının karmaşıklığı bakımından Hükûmet, FEDASIL tarafından yönetilen kabul ağında 2021 yazından beri aşırı yük olduğunu bildirmiştir. Ağın barındırma kapasitesinin uluslararası koruma başvuru sahiplerinin sayısındaki artışla baş etmeye yetersiz olduğunun ortaya çıktığını belirtilmiştir (par. 114).

Mahkeme, Belçika'da uluslararası koruma başvurularının sayısında 2022 yılında önemli bir artış olduğunu kaydetmektedir. Bu sayı, 2021'le karşılaştırıldığında %42'den fazla bir artış olan 36.871'dir. İlave olarak Belçika, 10 Mart 2022 ilâ 31 Aralık 2022 arasında 65.000 Ukrayna vatandaşı almıştır (par. 115).

Bu sayılar, Belçika Devletinin karşılaşmak zorunda olduğu sorunun boyutuna ilişkin yeterli delil sunmaktadır. Ayrıca Mahkeme, böylelikle başvuru sahibiyle aynı profildeki uluslararası koruma başvuru sahiplerinin barınmasını ertelemek suretiyle ağın barındırma kapasitesini en savunmasız bireylere yoğunlaştırma kararını neredeyse hiç eleştirememektedir. Bu, sığınma taleplerinin işlenmesi için ihtiyaç duyulan bütün dönem

boyunca çocuklu ailelerin, refakat edilmeyen küçüklerin ve özel sağlık koşullarından mustarip kişilerin çoğunluğuna barınma ve yardım sağlamayı mümkün kılan bir önceleme kararıydı. Mahkeme ayrıca, Belçika makamlarınca ilişkili projelerin finansmanına katkıda bulunmak, ilave barınma oluşturma, personel almak ve sığınma başvuruların işlenme zamanlarını kısaltmak için harekete geçirilen kayda değer çabaları not etmektedir (par. 116).

Mahkeme bununla birlikte, Sözleşme'nin 6. maddesi tarafından korunan hakkın, hukukun üstünlüğünün sözleşmecî devletlerin ortak mirasının parçası olduğunu ilan eden Sözleşme'nin Önsözünün ışığında yorumlanması gerektiğini yinelemektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesinin temel unsurlarından biri, diğer hususların yanı sıra, bir meseleye mahkemelerce getirilen nihai çözümün artık tartışmamasını gerektiren hukuki kesinlik ilkesidir (par. 117; bkz. *Brumărescu/Romanya* [BD], No. [28342/95](#), § 61, AİHM 1999-VII; *Casa di Cura Valle Fiorita S.r.l./İtalya*, yukarıda anılan, § 54).

Mahkeme bu bakımdan, mevcut davanın şartlarının olaya münhasır olmadığını ve Belçika makamları nezdinde uluslararası koruma başvurucularının kabulüne ilişkin nihai yargı kararlarını icra etmekteki sistematik bir kusuru ortaya koyduğunu gözden kaçıramaz (par. 118).

Belçika Devletinin karşı karşıya olduğu zorlu durumun farkında olmakla birlikte; Mahkeme, insan saygınlığını korumayı amaçlayan bir mahkeme kararını icra etmek için Belçika makamlarınca mevcut davada geçirilen sürenin makul olduğunu kabul edememektedir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *M.K. ve Diğerleri/Fransa*, yukarıda anılan, § 161). Bu sistematik kusurun, ulusal mahkemenin ve AİHM'in işleyişine ağır bir yük yüklemektedir (par. 119).

Üçüncü olarak başvurucunun tutumu bakımından, kararın icrasını geciktirecek herhangi bir özen eksikliği tespit edilmemiştir (par. 120).

Sonuç olarak, Belçika makamları nezdinde “basit” bir gecikmenin olmadığı fakat bundan ziyade, böylelikle Sözleşme'nin 6. maddesi tarafından korunan hakkın tam da özüne zarar veren, ulusal mahkeme tarafından alınmış kararlara uymanın açık bir reddinin söz konusu olduğu değerlendirilmektedir (par. 121; bkz., gerekli uyarlamalarla, *M.K. ve Diğerleri/Fransa*, yukarıda anılan, § 163).

Bu unsurlar, Sözleşme'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine karar verilmesi için yeterlidir (par. 122).

II. SÖZLEŞME’NİN 3 ve 8. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olarak birkaç ay boyunca insanlık dışı ve aşağılayıcı şartlarda sokaklarda yaşamak zorunda kalmasından şikâyet etmiştir. Bu

durumu, Sözleşme'nin 8. maddesiyle korunan özel hayata saygı hakkının ihlali olarak da görmüştür (par. 123).

Mahkeme, başvurunun barınacak yer olmaksızın geçirdiği zaman (Temmuz ilâ Kasım 2022 arasında) dolasıyla uğradığını iddia ettiği zarara yönelik olarak Belçika mahkemeleri önünde devlete karşı bir tazminat davası açma olanağına sahip bulunduğu sonucuna varmıştır. Bu nedenle, başvurunun bu yoldan yararlanmış olması gerektiğini değerlendirmektedir (par. 132; bkz. M.K. ve Diğerleri/Fransa, yukarıda anılan, §§ 166-170)

Aksi bir durumda Mahkeme, başvurunun durumu hakkında karar verecek ilk merci konumuna gelecektir ki bu, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralıyla ve Sözleşme'nin Önsözünde belirtilen ikincilik ilkesiyle bağdaşmayacaktır (par. 134).

Bu nedenle, Sözleşme'nin 3. maddesi altındaki şikâyetin iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedilmesi gerekmektedir (par. 135).

Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından ise Mahkeme, bu şikâyetin ulusal mahkemeler önünde dile getirilmediğini ve aynı gerekçeyle reddedilmesi gerektiğini değerlendirmektedir (par. 136).

III. SÖZLEŞME'NİN 8. MADDESİYLE İLİŞKİLİ OLARAK 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, maddi ve manevi bütünlüğünü saygı gösterilmesi hakkına ilişkin etkili bir yol bulunmadığından da şikâyet etmiştir (par. 137).

Sözleşme'nin 8. maddesi altında savunulabilir bir iddianın olmaması nedeniyle; Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesi altındaki şikâyetin açıkça yoksun olduğunu değerlendirmektedir (par. 138; bkz. *M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], No. [30696/09](#), § 288, AİHM 2011).

IV. MAHKEME İÇ TÜZÜĞÜ'NÜN 39. MADDESİ

İhtiyati tedbire hükmedildiği tarihten sonra başvurunun durumunun değişmesi ve başvurunun tedbirin devamını talep etmemesi itibarıyla (par. 139); Mahkeme, tedbirin kaldırılmasına karar vermiştir (par. 140).

V. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Mahkeme, ihlal tespitinin yeterli adil tazmin oluşturduğuna değerlendirmektedir (par. 143).

Mevcut dava, uluslararası koruma başvuruçularının kabulüne ilişkin olarak iş mahkemelerince verilen kararların uygulanmaması nedeniyle Belçika hakkında son

zamanlarda yapılan başvurulardan yalnızca birisidir.³ Mahkemenin elindeki bulgular, ulusal makamların, buna saygı gösterilmesine hükmeden kesinleşmiş yargı kararları da dahil olmak üzere sığınmacıların barınma hakkına ilişkin iç hukuka uyma kabiliyetleri açısından sistematik bir sorunu ortaya koymaktadır. Belçika makamlarının karşılaştığı zorluklar bilinmekle birlikte; böyle bir uygulama, Sözleşme sisteminin temelini oluşturan hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu nedenle davalı Devletin, Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlülükleri gereğince, bu durumu sonlandıracak uygun tedbirleri alması gerekmektedir.

Ayrıksı Görüş

Yargıç Derenčinović'in de katıldığı Yargıç Krenç, kısmen muhalif kısmen mutabık görüş açıklamıştır. Bu görüş karara eklidir.

³ Halen Mahkeme önünde, Belçika aleyhinde ihtiyati tedbire hükmedilen 358 benzer başvuru daha sürmektedir. Ç.N.